ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI ARKLIŲ G.18

Tauras POŠKA

2004 m. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Arklių g. 18, buvusio Bazilijonų vienuolyno teritorijoje, kur ištirtas 56,5 m^2 plotas, vienuolyno ūkinio kiemo V (pjūviai 1, 2), R (pjūviai 3, 5) ir Š (pjūvis 4) pusėse. Darbų tikslas buvo nustatyti kultūrinio sluoksnio storį, pobūdį ir ar šioje teritorijoje esama buvusių pastatų liekanų.

Istoriniais duomenimis, ši teritorija priklausė Bazilijonų vienuolynui. Medinė Šv. Trejybės cerkvė, pagal istorijos šaltinius, galėjo būti pastatyta dar Algirdo laikais, o Bazilijonų vienuolynas minimas nuo XV a. Žinoma, kad XVII a. vienuolyno pastatai keletą kartų rekonstruoti. Po 1760 m. gaisro vienuolynas perstatytas. Istoriniai duomenys apie tirtos vietos užstatymą siekia tik XIX a. 1804 m. inventoriuje aprašytas ir vienuolyno kiemas, čia minimos arklidės, bravoras, ledainė. Kiemo planinė struktūra iki šiol išliko beveik tokia pati, nugriautas tik ledainės pastatas. Buvusių arklidžių ir vežiminių pastatuose šiuo metu įrengti garažai, išlikęs ir bravoro pastatas.

Tyrinėjimų metu nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio storis vienuolyno kiemo V pusėje svyruoja nuo 1,9 (pjūvis 1) iki 2,8 m (pjūvis 2). Viršutiniai kultūrinio sluoksnio horizontai XX a. suardyti iki 1,4–1,5 m gylio. Pjūvio 1 vietoje, apie 1,2 m gylyje aptiktas 0,4 m storio XVI a. pradžios kultūrinio sluoksnio horizontas. Pjūvyje 2 – 1,6 m gylyje 0,5–1,1 m storio XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontas.

Pjūvio 1 vietoje, 0,3–0,4 m gylyje, 8,2 m į Š nuo Arklių g. 20 namo Š sienos atkastas 0,8 m pločio plytų, rištų kalkių skiediniu, mūro fragmentas. Siena mūryta iš 30x8x7 cm dydžio raudonų plytų. P sienos pusė apmūryta 21x12x5 cm dydžio geltonomis plytomis. Sienos apačia surasta 2,2 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus. Siena gerai išlikusi, aptrupėjusi tiktai viršutinė jos dalis. Nustatyta, kad tai buvusios vienuolyno ledainės pamatų fragmentas. Pagal plytų dydį ir skiedinio pobūdį jis datuotinas XVII a. Rekonstrukcijos XIX a. pirmojoje pusėje metu sienos P pusė (vidinė ledainės siena) buvo naujai apmūryta.

Buvusio ūkinio kiemo Š pusėje (pjūvis 4) surastas 1,75 m storio kultūrinis sluoksnis. Maždaug 0,9 m gylyje atkastas XVII a. datuotinas kultūrinio sluoksnio horizontas. Jo storis buvo 0,2–0,3 m, o dviejų ūkinių duobių vietose – iki 1 m. Surinkta XVI–XIX a. archeologinių radinių.

Kiemo R pusėje (pjūvis 3) kultūrinio sluoksnio storis – 1,7 m. XVII–XVIII a. datuotinas kultūrinio sluoksnio horizontas išlikęs tik ūkinių duobių vietose, prasideda po viršutiniais asfalto ir skaldos sluoksniais 0,3–0,4 m gylyje. Greičiausiai XVII a. pabaigoje – XVIII a. pradžioje vienuolyno rekonstrukcijos metu šioje vietoje buvusi natūrali kalva nukasta lyginant paviršių ir ruošiant vietą dabar stovinčiam vienuolyno V korpusui.

SURVEY RESEARCH AT THE ARKLIŲ STREET 18

In 2004 an archaeological survey research was performed in the territory of the former Basiliani Convent at the Arklių Str.18 in Vilnius. An area of 56.5 m^2 was investigated. It was established that the cultural layer was 1.7–2.9 m thick. The cultural layer horizon datable to the 17th century and archaeological artefacts of the 16th–19th century were found. Besides that, a fragment of the 17th century brick structure was discovered.